

Svar initiativärende - Genomlysning av biblioteksorganisation i Stugun, KS 2025/581

KOMPLETTERING AV SVAR SOM TIDIGARE ÅTERRAPPORTERATS TILL KOMMUNSTYRELSEN

Bakgrund

Anton Waara (S) och Mikael Westin (C) har inkommit med ett initiativärende om en genomlysning av biblioteksorganisationen i Stugun.

Kommunstyrelsen beslutade den 14 oktober 2025 att uppdra åt kommundirektören att ta fram underlag kring lagtolkning och ekonomi för olika sätt att organisera folkbiblioteket i Stugun.

Den 20 januari 2026 sammanträdde kommunstyrelsens arbetsutskott och vid detta möte behandlades ärendet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade att återremitterade ärendet med motiveringen att beslutsunderlaget bör kompletteras med kostnadsberäkningar för den löpande verksamheten.

Tjänsteorganisationen återrapporterade kompletteringarna för kommunstyrelsens arbetsutskott den 24 februari 2026. Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till kommunstyrelsen var följande:

- Kommunstyrelsen tar del av utredningen gällande biblioteksorganisationen i Stugun.
- Kommunstyrelsen beslutar att organisera biblioteken i Stugun enligt tjänsteorganisationen förslag.

Den 10 mars 2026 behandlades ärendet av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen återremitterade ärendet för att återkomma med ytterligare kompletteringar till kommunstyrelsen 2026-05-26.

Komplettering – Trygghetspunkt

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) förväntas utgå vid årsskiftet 2026/2027. I det nya lagförslaget: "Lag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig" (SOU 2024:65) som förväntas träda i kraft den 1/1 2027, ställs krav att en kommun kan aktivera en eller flera särskilda samlingsplatser.

Särskilda samlingsplatser är även benämnda som antingen trygghetsplatser, service- och trygghetspunkter, krispunkter eller värmestugor och som upprättas i syfte att kunna ge kommunens befolkning tillgång till grundläggande skydd och hjälp under fredstida krissituationer eller höjd beredskap.

En särskild samlingsplats är en fysisk plats som kan aktiveras vid allt från fredstida krissituationer till höjd beredskap. Beroende på situation kan samlingsplatsen behöva bemannas och tillhandahålla allt från tillförlitlig information, möjlighet att värma sig och ladda sin mobil till att erbjuda övernattning, måltider, toalett- och duschmöjligheter till både kommunens invånare samt de som tillfället vistas i kommunen (vid höjd beredskap kan det även innebära inkvartering/inrymning av befolkning från andra områden av landen).

Energimyndighetens projektet värmepiloten handlar om att stärka tryggheten för människor när samhället provas. Stödet ska användas till åtgärder som säkrar värmeförsörjningen till kommunala trygghetspunkter (särskild samlingsplats).

Tjänsteorganisationens förslag är att kommunens bibliotek ska fungera som särskilda samlingsplatser.

Biblioteken lämpar sig väl att nyttja som särskilda samlingsplatser i och med sitt grundläggande uppdrag kring samhällsservice där de stöttar medborgare att få tillgång och ta till sig korrekt information

Bibliotek finns i samtliga centralorter där det idag finns möjlighet att erbjuda stöd vid grundläggande behov i särskilda samlingsplatser. En placering av folkbiblioteket på Norna skulle möjliggöra att vi kan tillhandahålla en särskild samlingsplats med (tack varje värmepilotens investeringar) de förutsättningar som krävs för att kunna tillgodose de utökade behoven som kan uppstå vid allvarliga störningar och ytterst kring (inkvartering, större folksamlingar).

Idag ser tjänstemannaorganisation inte att det finns andra kommunala byggnader som kan tillmötesgå behoven som en särskild samlingsplats ska kunna tillhandahålla. Det ekonomiska stödet vi får via värmepiloten får enbart täcka kostnader för värmeberedskap och då enbart i kommunala fastighetsbeståndet.

Mot denna bakgrund föreslås att Nornan utses till särskild samlingsplats och tillika folkbibliotek i Stugun, då lokalen bedöms kunna uppfylla de krav som ställs avseende tillgänglighet, säkerhet och funktion vid samhällsstörningar.

Skolbiblioteket kommer oavsett beslut fortsättningsvis att vara lokaliserat inom skolans lokaler.

Komplettering – Lagtolkning skolsäkerhet

Kommunen har genom skolchef tagit kontakt med Mikael Hellstadius för ett utlåtande kring de rättsliga utgångspunkterna avseende samlokalisering av folkbibliotek och skolverksamhet. Mikael Hellstadius har lång erfarenhet av skoljuridik, bland annat från Regeringskansliet, Skolverket och statliga utredningar inom skolområdet.

I sitt utlåtande gör Mikael Hellstadius bedömningen att syftet med bestämmelserna i skollagen är att så långt som möjligt säkerställa att obehöriga inte vistas i skolans lokaler under pågående verksamhet, samtidigt som bibliotekslagen utgår från att bibliotek ska vara tillgängliga för alla.

”Sammanfattande bedömning

Även om regleringen i 6 a kap. 4 § skollagen inte utesluter att verksamheter samlokaliseras med skola och Skolverket i sitt stödmaterial framhåller att de åtgärder som huvudmannen vidtar ska vara genomtänkta, praktiska och rimliga, så är det ingen tvekan om att syftet med regleringen i 6 a kap. 4 § är att så långt som möjligt säkerställa så att obehöriga inte vistas i skolans lokaler under tid då verksamheten pågår.

När man sedan läser bibliotekslagens bestämmelser framgår att en central utgångspunkt för lagen är att bibliotek ska vara tillgängliga för alla och anpassade efter användarnas behov.

Trots att det i förarbeten framhålls att huvudmannen ska ha stort friutrymme att avgöra vilka åtgärder som ska vidtas för att hålla obehöriga borta från skolverksamhet är det min uppfattning att syftena bakom skollagens bestämmelser och bibliotekslagens bestämmelser inte är förenliga i den aktuella situationen. Det är knappast möjligt att följa både skollagen och bibliotekslagen i situationer då skola och folkbibliotek är samlokaliserade. ”

Komplettering – Bemanning

Bemanning av skolbibliotek och folkbibliotek i Stugun:

1 tjänst på 100% varav 50% skolbibliotekarie och 50% bibliotekarie bland annat med inriktning mot barn och unga på fritiden för hela kommunen och till viss del tjänstgöring på folkbiblioteket.

1 tjänst på 50% biblioteksassistent för folkbiblioteket.

Komplettering – Tillkommande kostnader vid en eventuell flytt av folkbiblioteket

Förutom vissa kostnader som redovisats tidigare för ombyggnation av lokalen på Nornan, till exempel ta bort delar av nuvarande kök samt att bygga en vägg, lite ny färg på väggarna och kabeldragningar kommer det behövas satsas på att skapa ett flexibelt bibliotek. Flexibilitet uppnås genom att hyllor står på hjul och därmed kan flyttas undan vid behov.

När behov av trygghetspunkt uppstår behövs det sannolikt bord och stolar och plats för dessa skapas i det flexibla biblioteket. Även andra sammankomster kan ordnas precis som idag. Om befintliga stolar får vara kvar behövs det i så fall kompletteras med bord som går att fälla ihop och en bordsvagn.

Befintliga hyllor är inte möjliga att utrusta med hjul, modell och mått stämmer inte med nuvarande leverantörer av hyllor. Nya ändamålsenliga hyllor med hjul kan kosta ca 10 000 kr för en dubbelsidig sektion á 90 cm.

Uppskattningsvis kan det gå in 12 dubbelsidiga sektioner. Det kommer att behövas ett tiotal enkelsidiga sektioner längs väggarna, de gamla hyllorna går att använda men de kommer inte att matcha med nya hyllor i färg och form. Enkelsidiga hyllor kan kosta ca 6 000 kr.

Komplettering – Behov för skolbibliotek

- Høj- och sänkbar biblioteksdisk, budgetvarianten är ett skrivbord.
- En självutlåningsstation, budgetvarianten är ett bord/skrivbord.
- Kvittoskrivare, handscanner.
- Fler sittplatser med bord.
- Grupprum för både skol- och skolbiblioteksverksamhet.

Komplettering – Medier

Folkbiblioteket i Stugun har sitt medieanslag förnärvarande 120.000kr/år till böcker, tidningar och tidskrifter.

Skolbiblioteket måste få en egen mediebudget via skolan. Bidrag för böcker finns att söka från Skolverket förutsatt att det avsätts 20% av bidragets storlek i skolans budget.

Bibliotekssystem och katalogposttjänst tillhandahålls av Folkbiblioteket.

Komplettering – Avtal

Ett avtal som reglerar vem som gör vad och vem som står för vilka kostnader är under upprättande.

Tjänsteorganisationens förslag på biblioteksorganisation i Stugun

Folkbiblioteket i Stugun flyttas till Nornan.

Nornan utses till särskild samlingsplats – trygghetspunkt.

Skolbiblioteket är fortsättningsvis lokaliserat inom skolans Hansäkersskolans lokaler.

Svar initiativärende - Genomlysning av biblioteksorganisation i Stugun

KOMPLETTERING ÅTERRAPPORTERAT TILL KOMMUNSTYRELSEN DEN 10 MARS 2026

Bakgrund

Anton Waara (S) och Mikael Westin (C) har inkommit med ett initiativärende om en genomlysning av biblioteksorganisationen i Stugun.

Kommunstyrelsen beslutade den 14 oktober 2025 att uppdra åt kommundirektören att ta fram underlag kring lagtolkning och ekonomi för olika sätt att organisera folkbiblioteket i Stugun.

Den 20 januari 2026 sammanträdde kommunstyrelsens arbetsutskott och vid detta möte behandlades ärendet.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade att återremitterade ärendet med motiveringen att beslutsunderlaget bör kompletteras med kostnadsberäkningar för den löpande verksamheten.

Åtterrapporering från tjänsteorganisationen ska ske på kommande sammanträde för kommunstyrelsens arbetsutskott den 24 februari 2026.

Komplettering – Kostnadsberäkning

Redovisning av den totala kostnaden för folk- och skolbibliotek i Stugun. Vi har utifrån ekonomisystemet inte möjlighet att särredovisa kostnaderna folk- och skolbibliotek.

Det saknas utöver det möjlighet att särredovisa lokalkostnader i dagsläget.

Bibliotek Stugun	Helår 2025
Personalkostnad, 1 åa	462 000
Inköp av böcker och tidningar	121 000

En flytt av folkbiblioteket till Nornan skulle inte innebära ökade personalkostnader eller ökat inköp av böcker och tidningar.

En flytta av folkbiblioteket från Hansåkersskolan skulle även innebära att musikundervisningen kan lokaliseras i skolbibliotekets lokaler. Nuvarande lokal för musikundervisning är då möjlig hyra ut externt och kan generera en intäkt om ca 120 000 kr per år.

Vid en investering i nuvarande bibliotekslokal beräknas kostnadsökningen till:

		Årlig avskrivning på 10 år
Avskrivningskostnad	(Investering 600 000 kr)	60 000
Ränta 3%		18 000
Total årlig kapitalkostnad		78 000

Vid en investering i Nornas lokaler beräknas kostnadsökningen till:

		Årlig avskrivning på 10 år
Kapitalkostnader	(Investering 50 000 kr)	5 000
Ränta 3%		1 500
Total årlig kapitalkostnad		6 500

Komplettering - Fördelar med att lokalisera musikundervisningen i bibliotekets lokaler

1. Ökad trygghet och skolsäkerhet

Genom att flytta musikundervisningen till bibliotekets lokaler inom skolområdet behöver eleverna inte längre lämna skolans område och passera en parkeringsplats. Detta minskar risken för olyckor, obehöriga kontakter och otrygga situationer, särskilt under skoltid.

I ljuset av den nya lagstiftningen om skolsäkerhet som trädde i kraft den 1 juli 2025, tydliggörs skolhuvudmannens ansvar för att säkerställa trygghet, förebygga våld och begränsa obehörigas tillträde till skolmiljön. Att samla verksamheten inom skolans kontrollerade lokaler stärker möjligheten att upprätthålla en tydlig gräns för skolans område.

2. Förenklad beredskapsplanering och tillsyn

Den nya skollagen ställer krav på att alla skolor ska ha beredskapsplaner samt bedriva ett kontinuerligt beredskapsarbete för att kunna hantera allvarliga hot- och våldssituationer. När undervisningen bedrivs inom ett sammanhållet skolområde blir planering, utbildning, övning och ansvarsfördelning betydligt mer överskådlig och effektiv.

En extern musiksalsal innebär ytterligare en plats som måste omfattas av beredskapsplaner, riskanalyser och tillsyn, vilket ökar både komplexitet och sårbarhet.

3. Tydligare gräns mellan skola och allmän plats

Regeringen har klargjort att skolan inte är att betrakta som en allmän plats och att huvudmannen ansvarar för att obehöriga inte ges tillträde under pågående verksamhet. Mot denna bakgrund bedöms det som olämpligt att elever regelbundet rör sig mellan skolmiljö och miljöer med allmän tillgänglighet.

Genom att använda bibliotekets lokaler som en del av skolans verksamhet under skoltid säkerställs att lokalerna omfattas av skolans ordnings- och säkerhetsrutiner, i stället för att elever behöver vistas i miljöer där allmänheten har tillträde.

4. Pedagogiska och organisatoriska vinster

När musikundervisningen sker inom skolans lokaler minskar tiden mellan lektioner, och en lugnare skoldag för eleverna. Det skapar också bättre förutsättningar för samverkan mellan lärare, elevhälsa och skolledning.

5. Samlad bedömning

Att lokalisera musikundervisningen till bibliotekets lokaler inom skolområdet bedöms som en tryggare, mer kostnadseffektiv och organisatoriskt hållbar lösning. Förslaget ligger väl i linje med den nya lagstiftningen om skolsäkerhet och stärker skolhuvudmannens möjlighet att ta sitt ansvar för elevernas trygghet, säkerhet och arbetsmiljö.

Tjänsteorganisationens förslag på biblioteksorganisation i Stugun

Folkbiblioteket i Stugun flyttas till Nornan.

Skolbiblioteket är fortsättningsvis lokaliserat inom skolans Hansåkersskolans lokaler.

Musikundervisningen bedrivs i skolbibliotekets lokaler på Hansåkersskolan.

SVAR ÅTERRAPPORTERAT TILL KOMMUNSTYRELSEN ARBETSUTSKOTT DEN 20 JANUARI 2026

Skolsäkerhet

En ny lag om skolsäkerhet trädde i kraft 1 juli 2025, vilket innebär ett nytt kapitel i skollagen för brottsförebyggande säkerhetsarbete, med krav på beredskapsplaner, åtgärder mot obehöriga (lås, passerkort) och rätt för rektorer att besluta om väskgenomsökning. Lärare får också starkare skydd mot elever genom nya lagar i Brottsbalken, där förolämpningar mot skolpersonal nu behandlas som brott mot tjänsteman. Lagändringarna ger skolor verktyg för att hantera våld och hot men innebär även en skarp förändring i hur skolhuvudmän och rektorer ansvarar för trygghet och säkerhet.

Regeringen har tydliggjort att alla förskolor och skolor ska ha en beredskapsplan samt bedriva ett löpande beredskapsarbete för att kunna hantera allvarliga våldssituationer och hot om sådana. Detta innefattar planering, utbildning och övning i syfte att säkerställa beredskap vid allvarliga händelser.

Vidare har det klargjorts att skolan inte är att betrakta som en allmän plats. Huvudmannen ansvarar för att vidta åtgärder för att obehöriga inte ges tillträde till skolans område under pågående verksamhet. Sådana åtgärder kan bland annat bestå av tydliggörande av gränser, information om tillträdesförbud för obehöriga samt tekniska lösningar såsom låsta dörrar, passerkort, kodlås eller taggsystem.

Mot bakgrund av dessa krav på säkerhet och tillträdeskontroll bedöms det som olämpligt att lokalisera verksamheter med allmän tillgänglighet, såsom folkbibliotek eller trygghetspunkter, i direkt anslutning till skolmiljöer.

Beredskap inför kris och krig

Ragunda kommun är en av tio kommuner som under år 2026 erhåller stöd från Energimyndigheten i syfte att säkra värmeförsörjningen för kommunala trygghetspunkter.

En trygghetspunkt är en bemannad plats dit invånare kan vända sig för att få stöd vid krissituationer och samhällsstörningar som till exempel naturkatastrofer. De fyller även en viktig funktion vid höjd beredskap och ytterst krig.

En trygghetspunkt är en bemannad plats i kommunens regi dit människor kan vända sig för att få:

- Skydd mot väderpåverkan
- Information om vad som har hänt och samhällets åtgärder.
- Dricksvatten
- Varmt vatten till exempelvis medhavd välling och frystorkad mat. Kaffe, te och till exempel nyponsoppa bör finnas på plats.
- Möjlighet att ladda telefon och elektronik
- Tillgång till första hjälpen-kit
- Tillgång till toalett
- Belysning, vilket är en förutsättning för att kunna ge information och trygghet
- Information om närmaste öppna skyddsrum, apotek, drivmedel, sjukvårdsmottagning och livsmedelsbutik.
- Hänvisning till krisstöd.
- Hänvisning till sov- och matmöjligheter vid längre händelser.
- Möjlighet att larma 112

Syftet med stödet från Energimyndigheten är att stärka tryggheten för invånarna när samhället utsätts för påfrestningar, såsom längre el- eller värmeavbrott.

Satsningen stärker kommunens förmåga att hantera störningar och kriser och bidrar därigenom även till uppbyggnaden av det civila försvaret och totalförsvaret.

Målsättningen är att invånare ska kunna erbjudas värme, skydd och stöd vid extraordinära händelser.

Tjänsteorganisationens förslag är att kommunens bibliotek ska fungera som trygghetspunkter.

I händelse av kris eller krig bedöms det, utifrån gällande säkerhetskrav och beredskapsansvar för skolor, inte som försvarbart att samla allmänheten i eller i nära anslutning till en skola.

Mot denna bakgrund föreslås att Nornan utses till trygghetspunkt och tillika folkbibliotek i Stugun, då lokalen bedöms kunna uppfylla de krav som ställs avseende tillgänglighet, säkerhet och funktion vid samhällsstörningar.

Skolbiblioteket kommer oavsett beslut fortsättningsvis att vara lokaliserat inom skolans lokaler.

Tillgänglighet

Publika lokaler ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. Den ska vara utformad så att detta kan uppnås. Med publika lokaler avses en lokal dit allmänheten har tillträde, det vill säga en lokal som riktar sig till och används av allmänheten. Ett bibliotek anses vara en publik lokal.

Att behålla folkbiblioteket i Hansåkerskolans lokaler skulle kräva omfattande tillgänglighetsanpassningar till en beräknad kostnad om cirka 600 000–800 000 kronor.

Norman i Stugun har de anpassningar som behövs för att tillse tillgänglighet. Anpassning för bibliotek i Nornas lokaler torde kosta mindre än 50 000 kronor.

Det bör även noteras att ett övergångsställe planeras att anläggas i samband med att gång- och cykelbanan längs väg 87. Detta beräknas vara färdigställt år 2027.

Biblioteket kan inte hålla öppet för allmänheten annat än efter skoltid, om det ska ligga i skolans lokaler, vilket medför betydande svårigheter i bibliotekens schemaläggning och verksamhetsplanering.

Skolbiblioteket kommer oavsett beslut fortsättningsvis att vara lokaliserat inom skolans lokaler.

Skillnader folkbibliotek och skolbibliotek

Folkbibliotekens uppdrag regleras primärt i bibliotekslagen (SFS 2013:801) och kommunal verksamhet. Dessa bibliotek ska:

- Vara tillgängliga för alla kommuninvånare utan avgift och anpassade efter användarnas behov.
- Främja utvecklingen av ett demokratiskt samhälle genom spridning av kunskap, upplysning, utbildning och kulturell verksamhet.
- Aktivt stödja läsning, informationssökning och litteraturintresse i hela befolkningen.

Det folkliga bibliotekets roll är således allmän och inkluderande, med fokus på både social inkludering, kultur, livslångt lärande och ett bredare medieutbud.

Folkbiblioteken är öppna för hela allmänheten. Syftar till att erbjuda fri och lika tillgång för alla invånare oavsett ålder, utbildning eller bakgrund.

Skolbiblioteken styrs av skollagen (SFS 2010:800) i kombination med bibliotekslagen. De har ett tydligt pedagogiskt uppdrag:

- Vara en resurs integrerad i skolans undervisning med ett *allsidigt* och målgruppsanpassat medieutbud till förfogande för elever och lärare.
- Stärka elevers läsande samt medie- och informationskunnighet som del av utbildningsprocessen.
- Från och med den 1 juli 2025 ska alla elever ha tillgång till ett bemannat skolbibliotek med personal som i första hand har utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap.

Skolbibliotekens uppdrag är utbildningsanknutet ej generellt samhällsinriktat.

Skolbiblioteken riktar sig till skolans elev- och lärarkår under skoltid och skolverksamhet.

Aspekt	Folkbibliotek	Skolbibliotek
Målgrupp	Allmänheten (bred)	Elever & lärare
Syfte	Allmänbildning, kultur, demokrati	Utbildningsstöd, undervisning
Tillträde	Öppet och tillgängligt för alla	Begränsat av skolans säkerhetsbestämmelser
Personal	Bibliotekarier anställda med fokus på allmän biblioteksverksamhet	Bemannade enligt skollagen med fokus på pedagogiskt stöd
Rättslig grund	Bibliotekslagen	Skollagen + Bibliotekslagen
Roll i skolmiljön	Tilläggstjänst i vissa fall	Integrerad del av skolans pedagogiska struktur

Folkbibliotek och skolbibliotek har skilda men ibland överlappande uppdrag. Det första tjäna allmänheten med fokus på demokrati, kultur och livslångt lärande, medan det senare är pedagogiskt integrerat i skolans utbildningsuppdrag. De senaste lagändringarna – särskilt kravet på bemannade skolbibliotek och tydliggörandet av skolans status som icke-offentlig plats under verksamhetstid – förstärker denna uppdelning både funktionellt och juridiskt. Tillgänglighet, målgrupp och organisatorisk styrning skiljer sig tydligt mellan de två biblioteksformerna, även om de båda är centrala delar av det svenska biblioteksväsendet.

Tjänsteorganisationens förslag på biblioteksorganisation i Stugun

Folkbiblioteket i Stugun flyttas till Nornan.

Skolbiblioteket är fortsättningsvis lokaliserat inom skolans Hansåkersskolans lokaler.